

1303

Költők szövetségesei

Nemzeti kultúránk boldogító nyeresége, hogy az 1960-as években elhivatott előadóművészek szegődtek legújabbkori költészetünk szolgálatába. Százak, ezrek számára bontották ki a nyomtatott, de az érzelmhez, az értelelemhez szóló versek szépségét, igazságát. Személyes ügként, szenvedélyesen képviselték az emberért, népert, világért felelős költői szót.

Közösségi szertartásokká nemesedtek az ilyen irodalmi estek. Mivel a kapitalista társadalomban a legtöbb színház elkuplósodott, szórakoztató intézménnyé vált, és a felszabadulás után is sokára ismerték fel — annyira amennyire — igazi hivatásukat, a versmondó estek váltak Kelemen László szándékának megfelelően „a nemzet tanító iskoláivá”.

Ritkán adódik, hogy ilyen hamar egymásra találjanak sorstól összeparancsolt költők, színészek, művek. Ritkán adódik, hogy kortárs költők oly gyorsan megtalálják az utat a közösséghez, mint az elmúlt évtizedekben a már korábban elismert Illyés Gyula, Simon István, Pilinszky János.

Pompás kötet kerekedne az irodalmi esteken elmondott bevezetőkben. Illyés a költészet papnőjének nevezte Palotai Erzsit. Török Tamás rendező így írt a Latinovits-jelenségről: „A költő legrejtettebb gondolatait celebrálja és juttatja a hallgatók idegpályájára. Berek Katalin azon kevesek közül való, akik a költészet igehirdetését, mint küldetést vállalták, művelődési és nemzeti ügynek tekintik, s már sok-sok ezer hallgatót, érdeklődőt nyertek meg a magyar versnek” — jelölte meg pontosan Nagy László a művész helyét.

Abban a kiváltságos helyzetben voltak a kecskemétiak, hogy többször is tanúi lehettek alkalom, vers, előadó különleges találkozásának. A Zelk Zoltán ötvenkilencedik születésnapján rendezett irodalmi est közönsége sohasem felejtí, ahogy akkor a különleges alkalomtól is ihletve, Csernus Mariann fölépítette a Sirály című poémát, a feleségsiratás fájdalmasan gyönyörű mauzóleumát. A Petőfi Termelőszövetkezetben másfél évtizede szilveszterezők számára is örök élmény, ahogy december utolsó éjszakáján Jancsó Adrienne elébük hozta az igazi Petőfit. Latinovits ki ne maradjon! József Attila-tolmácsolásai: megvározó, fölkaparó pillanatok sorozata. Nagy Lászlótól néhány méterre állt a pódiumra valamikor az 1960-as évek közepén Berek Katalin, hogy feltámassza a Mennyegző mágikus erőit, egyetlen hosszú, mind sodróbb, mind örvényesebben kavargó, mind szilajabb örömeket égre spirálozó, bölcsőt és koporsót idéző költeményben megvívhasson a szellemi és az érzéki ember. A vers szívverés-ritmusának lüktetésében kibomló modern mítosz, a megcsontosodott maradiságon, az ostobák zsarnokságán, a halál iszonyatán diadalmaskodó élethimnusz világirodalmi jelentősége mindenki számára nyilvánvalóvá vált Berek Katalin előadásában. Ismételtetetlen csoda, éreztem akkoriban.

Néhány hete a TIT, a Megyei Művelődési Központ és a rendező lakiteleki művelődési ház jóvoltából megyei körútra induló Nagy László betűverseiből, rajzaiból, képverseiből összeállított vándorkiállítás megnyitóján ugyanolyan bűvöleten hallgatta a közönség: „Arccal a tengernek, itt állunk párban, — kürtszóban, ünnepi arany riadóban...” Tudta Berek Katalin, hogy a „versben bújdoso” milyen szívesen időzött a kultúra lakiteleki otthonában? Háromszor se került meg azóta Földünk a Napot, amióta itt gyenge fűszálakkal jelölte meg Nagy László a riadalmasan gyönyörű sorsát talán leghívebben, pillanatnyi mondanódját legpontosabban tolmácsoló verseit. Gondosan készült a felolvasásra, tudta, mivel tartozik a közönségnek.

Tűnjék banalitásnak, így éreztük a legutóbbi megnyitón: a költő is közöttünk van, fejét gyöngéden félrebiccentve figyeli, hogy mondja „a fényes lelkű” Berek Katalin a Mennyegzőt. Megbont-hatatlan egységben virágzott ki a mondanó és a forma számolhatatlan szépsége!

„Csudával táplálkoztunk”, mint a kisdíák Nagy László, amikor először olvasott József Attila-verseket.

Heltai Nándor
(Straszer András felvételei.)